19րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1462 Կ. ՊՈԼԻՍ ՍԻՐԱԿ ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ՄԱՐՏ 29/11 ԱՊՐԻԼ 1906 17 ՍԷՖԷՐ 1324 – 29 ՄԱՐՏ 1322

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Տ. ԳԱՅԱՅԵԱՆ
[illegible]

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
33, [illegible], 33

Անտպագրելի ստացուած գրութիւնները ետ չեն տրուիր

Մանզումէի Էֆքեար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
[illegible]
صاحب امتیازی : [illegible]
[illegible]

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՆԽԻԿ	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 դր.	50 դր.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 Ֆր.	18 Ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 ղրուշ
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցման համար մասնաւոր պայմաններ

10 ՓԱՐԱ — ԳԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ «ՄԱՆԶՈՒՄԷ» ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ԳՐԱԿԱՆ ԲԱՐՔԵՐ

ԳՐ. ՄԱԼԽԱՍ ԵՒ ԻՐ ԳՐԵԼՈՒ ԵՂԱՆԱԿԸ. — ՀԵՂԻՆԱԿՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹԻՒՆ. — ԳՐԱԿԱՆ ՎԻՃԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ. — ԿԱՐԴԱՑՈՒԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ. — ՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹԵԱՆ ԱՌՋԵՒ ԻՆՔՆԱՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԿԻՐՔ. — ԳՐԱԿԱՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔ ՄԸ ԻՆՉՈ՞Վ ԿԸ ՇԱՀՈՒԻ.

Ա՛լ հանդուրժելու աստիճանը անցաւ այն աղմուկին՝ զոր Պրն. Գրիգոր Մալխաս յարոյց իր մէկ թարգմանութեանը շուրջը։ Համբերելիք բան չէ իր աղմկարարութիւնը, որուն խժալուր ու անախորժ շչինկը ո՛րչափ մաքի ըրինք, մինչ ան տակաւին միտք ունի անոր վերջը չբերելու, և անօրինական պատրաստակամութիւն մը ցոյց կուտայ շարունակելու զայն՝ ո՛րչափ ատեն որ առիթը հայթայթեն իր ընդդիմախօսները։ Մոլորած գրամարտիկ մը ըլլալ կ'երեւայ այդ մարդուկը, և լրագրական ասպարէզը աղտոտ բեմ մը կ'երեւակայէ իր անոտի ճոմարտակութիւններուն և [illegible] խորխանքներուն։ Բաւական համբերութիւնով մաքի ըրինք զինքը, սպասելով արդարացման իրաւունքի մը՝ որուն մէջ ազգալի անյաջողութիւն մը միայն կրցաւ ցոյց տալ։ Ու կանգ չառներ իր գոհավէժ պարտութեանը մէջ։ Իրաւունք չահելու [illegible]

[illegible]

...ութիւնները փնտռտելով, և չկրնալով գտնել բոլոր տառնցմէ, վերջին վճռական ձեռնարկի մը դիմեց, այն է ֆրանսերէնէ հատոր մը թարգմանել, գանէ

հոն փայլեցնելու համար իր լեզուագիտութիւնը, քանի որ անգլերէնութեան մէջ իրեն արժանի վկայականը տուած էր։ Ինչ եղաւ սակայն արդիւնքը այս վերջին յայտին.— Fiasco մը, փառաւո՛ր տեսակէն։ Պրն. Մալխասի այս թարգմանութիւնն ալ պատկառելու անյաջողութեան բոլոր դրոշմներով, լեզուական և հասկացողական իր այն թերութիւններուն ու ձախողութիւններուն մէջ՝ որոնք կասկածի տակ չեն մնար ալ այսօր։ Տ. Անդրէասեան՝ գրախօսի մը վայել խղճմտութիւնով և պատշաճութեան սահմաններուն մէջ՝ քննադատեց միջակ թարգմանութիւնը Դեռահաս Միջակորեարբին։ Ինչ կար ասոր մէջ դատապարտելի ու անհանդուրժելի՝ որ կրակ ու բոց կը կտրի Մալխաս, ինքզինքէն կ'ելլէ։ Գործին չէ դար տաիկա Պրն. Մալխասի։ Իր թարգմանութիւնը անքննադատելի, անձեռնմխելի է։ Ո՛վ է որ կը յանդգնի անոր բան ըսել։ Եւ ահա Պրն. Մալխաս՝ ինքնիրմէ ելած՝ դուրս կուգայ Արեւելքի մէջ, պատասխանելու համար իր քննադատին՝ լեզուով մը՝ որ չյարմարիր բնաւ գո՛նէ ատեն մը ինքզինքը քննադատողներու մը։ Ու իր չուարմանը, իր մոլորանքին մէջ՝ բերնէն ելածը ականջը չլսեր, ու թող կուտայ ի՛նչ բան որ խելապատակէն դուրս կուգայ։ Արդէն ե՞րբ առանց չէ եղեր որ գործը այդ կարծեցեալ ու ինքնահռչակ... «քննադատ»ին (?)։

[illegible]

...թը, ինչպէս իր բարեկամները կը հաւատան թէ կ'ընէ, ամէն անգամ որ իրեն դէմ ուղղուած տող մը տեսնէ թերթի մը մէջ։

ԵՆՈՎՔ ԱՐՄԷՆ

ՄԱՆԶՈՒՄԷ

Ո՛չ նուազ ուշագրաւ երեւոյթ մըն է Մասիսի խմբագրապետին ընթացքը այս գործին մէջ։ Պէրպէրեան և Մալխաս էֆ.ներու գրուածքներուն յառաջաբան մը կը փակցնէ, ուր պատճառաբանելէ ետք քննադատութեանց տաթիւ յեղյեղուած անձնական ակնարկութիւնները, հասկցնել կ'ուզէ թէ՝ Մալխաս իր պատասխաններուն մէջ խիստ քաղաքավար և պատշաճ լեզու մը կը գործածէ, որ կրնայ տիպար հանդիսանալ գրական քննադատութեանց և պատասխաններու։ Շիտակը Մասիսի այս դատաստանին ըսելիք չունիմ։ Կամ ա՛յն է որ Մասիսի խմբագրապետը չէ՛ հասկցած Մալխասի կոչտ ու անպատշաճ ակնարկութիւնները, և կամ ա՛յնպէս կարծած է թէ՝ եթէ ինք քանի մը տող գրէ յօդուածին գլուխը, անով կը մեղմանան Պր. [illegible]

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ

ՕՍՄԱՆՑԻ ԵՐԿՐԱԳՈՐԾՆԵՐՈՒՆ ՓՈԽԱՌՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

100 ՄԻԼԻՈՆ Ղ.Շ.Ի ՏՈԿՈՍ ՄԸ ՇԱՀՈՒԱԾ

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՅԻՆ ԲԱՐԻՔՆԵՐԸ

Երկրագործական Պանքան հրատարակեց 1317 տարիի վիճակացոյցը, ուրկէ կը տեսնուի թէ այդ տարին 64000 երկրագործներու 55 միլիոն ղրուշ փոխ տրուած է։ Վիճակացոյցը կը ցուցնէ նաեւ թէ դրամատունը իր հաստատութեան թուականէն մինչեւ 1317՝ տասներեք տարուան մէջ 846,500 երկրագործներու 746 միլիոն ղրուշ փոխ տուած է ու անոնցմէ 447,650 անձերէ 303½ միլիոն ղրուշ [illegible]

[illegible]

(Շարունակելի)

ՁՈՒԱՐՃԱԼԻ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՇՐՋԱՆԸ

ՀՈՎԱՆՈՑԻ ՄԸ ՍԻՐՈՒՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

Ա.

Սըր Ճէյմս Կուպր պերճախօս լեզուով մը իր առաւօտեան թեկնածութիւնը ջատագովելէ ետք, ոտքի ելաւ ու իր անբաժան հովանոցին վրայ [illegible]

[illegible]

(Շարունակելի)

ԱՐՏԱՔԻՆ

ԳՈՐԾԵՐԸ ՆԱԹԱԼԻ ՄԷՋ.— ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՐՇԱՒԱԽՈՒՄԲԸ.— Բիթէրմաներ բէլ հետեւեալը կը հեռագրուի ուրբաթ ասուր թուով.—

Զօրքերը Կրիթասինէ ճամբայ ելան, և կ'ըսուի թէ շաբաթ օր պիտի պաշարուին Գամպաթայի հետեւորդները։ Գնդապետ Լէօգարօի զօրքերը կը բաղկանան Ումվօթիի հեծեալ հրացանակիրներէն, Տըրպէնի թեթեւազէն հետեւակներէն, չորս թնդանօթներէ և բազում սաւիկաններէ։ Ծրագրուած գործողութեանց մասին ամենամեծ գաղանապահութիւն կայ։ Մեռած սաւիկաններէն երեքը թաղուեցան երէկ իրենց ինկած տեղին մօտ։ Երէկ գիշեր ուշ ատեն քաղաք բերուեցաւ վիրաւորուած փաղանգար Միլաըն, որ կռնակէն զարնուելով թօքը մխուած է։ Հոգևառակ էր վերքին, ծիէն վար իջած չէր, և խառնուրդին մէջ ինքը վիրաւորուեցաւ ապաննուեցաւ։ Ցետոյ Միլաըն մարեցաւ ինկաւ, և զօրական ֆօլքըր ազատեց զայն։ Բնիկներուն կորուստին վրայ լուրերը հակասական են, բայց անգլիական սաւիկանութիւնը ծանր կորուստ պատճառեց մօտէն արձակելով հրազէնի գնդակները։ Գնդապետ Մանսէլ կը կարծէ թէ Գամպաթայի մարդիկներէն շատերը զարնուեցան գիրկընդխառն կռիւին մէջ։ Ոստիկանութիւնը անընդհատ մէկ ժամ պարպեց իր հրացանները և բէվալվէրները։ Թէեւ բնիկները յաճախ փուշերուն և խոչնդ խառերուն մէջ կ'ապաստանէին, բայց կրկնակի զարնուեցան, և անտարակոյս գնդակները պարապ չգացին։ Բնիկ մը կը յայտարարէ թէ Գամպաթա 2,000 հոգի ունի իրեն հետ, որոնց շատերը Զուլուլէնտէն։

Կռուոյն վրայ նոր մանրամասնութիւններ ցոյց կուտան թէ կռիւը վերջին ծայր յուսահատական եղած է։ Տեղի ունեցաւ լուանթ լուսով, ճամբուն վրայ յարմար գառիթափի մը մէջ, ուր փչապատ մայրաները կը տարածուէին ճամբուն աջ կողմը։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆԸ.— Բարիզէ կը հեռագրեն.— Սեղանաւորական շրջանակներուն մէջ կը հաւատացուի թէ վերջնականապէս պիտի մերժուի գերման դրամագլխին մասնակցութիւնը ռուսական փոխառութեան։ Գանք որ Բարիզի Տնօրէն Մ. Նէօսլին Լոնտոնէն վերադարձաւ, ուր պահովեց անգլիական մեծ պանքերուն նպաստաւոր տրամադրութիւնները այս փոխառութեան մասին։ Ամերիկեան հրապարակին մասնակցութիւնն ալ ապահովուած է, այնպէս որ այսօր վաղը Նիւ Եօրքի մէջ փոխառութեան գործողութիւնը պիտի սկսի։ Գերմանիոյ բանած ընթացքին հետեւանքով փոխառութեան սկզբնական գումարը քիչ մը պիտի զեղչուի և 1200 միլիոն ֆր. միայն պիտի ըլլայ։ Փոխառութեան թուղթերը հրապարակ պիտի ելնեն Բարիզի, Լոնտոնի, Պրիւքսէլի, Ամսթէրտամի և Նիւ Եօրքի մէջ։ Նէօսլին Բեթերպուրկ պիտի մեկնի դարձեալ այս օրերս։ Շաբաթ օր խօսակցութիւն մը ունեցաւ Ֆրանսայի ելմտականէ նախարար Մ. Բուվիեքեի հետ, որուն հաղորդեց ռուսական փոխառութեան բանակցութեանց վիճակը, և Տէրութեան որոշումը խնդրեց Ֆրանսայի մէջ հրապարակ հանելու նոր փոխառութիւնը։ Այս որոշումը շատ վաղուց տրուեցաւ։

*** Պէրլինի Սակարանին մէջ տրամադրութիւնները աննպաստ էին բոլոր թուղթերուն վրայ, Ռուսիոյ փոխառութեան դէմ գերման կառավարութեան բանած ընթացքին հետեւանքով։

ՇԱՐԻՆ ՀԵՌԱԳԻՐԸ ԹԻԳԼԵԹԻ ՏԱԼԱՅ-ԼԱՄԱՅԻՆ.— Նիքոլա կայսր հետեւեալ հեռագիրը ուղղեց Տալայ-Լամային.— Պետութենական դաւանութեան պատկանող բազմաթիւ հպատակներս բարեպաշտ կը համարին զիրենք իրենց յարգանքը և մեծարանքը մատուցանելու իրենց քրմապետին, որ այս միջոցիս ռուս կայսրութեան սահմանակից հիւսիսային Մոնկոլիոյ մէջ կը գտնուի։ Ուրախ եմ որ իմ հպատակներս կրնան վայելել Ձեր Սրբութեան հոգեւոր առաջնորդութիւնը։ Ուստի կը խնդրեմ որ ընդունիք իմ անկեղծ շնորհակալութեանս և յարգանքիս հաւաստիքը։

ՍՊԱՆԻԱՑԻ ԶՕՐԱՎԱՐ ՄԸ.— Զօրավար Պլանքօ, որ անցեալները մեռաւ, պատմական դէմք մը դարձած է, և որուն անունը կապուած է Սպանիոյ տիրապետութեան ամէնէն տխուր դէպքերէն մէկուն հետ։ Պլանքոյի վերջին պաշտօնը 1898 Դեկտ. 10ին կնքուած հաշտութենէն առաջ, որ Սպանիոյ վերջին գաղթային սոսցուածքին համար ո՛րքան տխրաբեր պատերազմը վերջացուց, Քուպա կղզին յաղթականին յանձնելու։ Զօրավար Պլանքօ 1897 Հոկտ.ին, երբ ազատականք Սակասթայի առջեւ իշխանութեան գլուխ անցան, իբրեւ յաջորդ զօրավար Վէյլէրի Քուպա ընդհանուր կառավարութեան պաշտօնին գրկուեցաւ։ Թէեւ մայր-հայրենիքը իր այդ թենկագին գաղթավայրին հանդէպ ակաւ հաշտարար և իրաւախոհ վարչային ոգի մը ցոյց տալ, բայց ժամանակը անցած էր, և Ամերիկայի կողմէ ձեռնարկուած գործը և շարժումը շատ բունակեց։ Վէյլէրի ծայրայեղ խըստութիւններէ Քուպացիները գոռնացուցած էին, և Պլանքոյի աւելի մեղմ վարչութիւնը չկրցաւ բարւոքել գործերը։

ՊԱՊԸ ԵՒ ԷՆԱ ԻՇԽԱՆՈՒՀԻՆ.— Կ'ըսուի թէ Պապը մտադիր է Էնա իշխանուհիին ղրկել Ոսկի Վարդը, զոր Ն. Սրբութիւն ամէն տարի կ'օրհնէ Միջինքին։ Անգլիոյ արքունիքէն վերջին արքայազուն իշխանները՝ որոնք իբրեւ կաթոլիկ ընդունած էին Ոսկի Վարդը, էին Հէնրի Ը. թագաւորը, որ զայն ընդունեց երեք Պապերէ, և իր աղջիկը՝ Մարի, որ այդ պատիւը ընդունեց Յուլիոս Գ. Պապէն։

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՊԱՆԴՈԿԻ ՄԸ ԱՂԷՏԸ.— Նոկօլա 4000 բնակիչներով գիւղ մըն է, Սեւ Անտառին կեդրոնը կառուցուած։ Հիրշ Օթէլին տէրը մասնաւոր հայկերոյթով մը իր չէնքին ընդարձակման աւարտումը կը տօնէր, և այս առթիւ հարկ եղած էր չէնքին մակարդակը չորս ոտնաչափ բարձրացնելու։ Այս դժուարին ձեռնարկութեան լուրը տարածուած էր, և խուռն բազմութիւն հաւաքուած էր տեսարանը դիտելու։ 200 հոգի պատասխանած էին պանդոկատիրոջ հրաւէրին, և չէնքը վեր առնելու գործողութիւնը սակայն կը շարունակուէր երբ խումբը սեղան նստաւ։ Գործաւորները խոշոր պատառուածք մը նշմարեցին, և գործողութիւնները անմիջապէս դադրեցան, բայց չէնքը փլաւ խլացուցիչ ճարճատիւնով փոշիի ամպերու մէջ։ Այս միջոցին պանդոկատէրը ճիշդ ճարտարապետին կինակը բռնած կ'առաջնորդէր։ Վաթսուն հոգի ծանրապէս վիրաւորուեցան, 50 հոգի թեթեւակի, 20-30 հոգի մէջտեղ չկան, կը կարծուի թէ փլատակներուն ներքեւ մնացած են։

ԶՈՒԼՈՒ ՊԵՐՃԱԽՕՍ ՄԸ.— Նիւ Եօրքի մէջ օրուան դիւցազն է անտարակոյս Բիքսլի Սէմէ, կատարեալ Զուլու մը, որուն սակի չքարգրամ մը տուաւ Քօլըմպիոյի Համալսարանը, պերճախօսական ամենաբարձր պատիւը։ Զուլուն այդ չքարգրամը շահեցաւ մրցումով, որուն կը մասնակցէին անուանի պերճախօսներ։ Գալ տարի չրջանաւարտ կ'ըլլայ, և Օքսֆորտ պիտի երթայ ուրենագիտութիւն ուսանելու։ Իր միակ փառասիրութիւնն է իր ժողովուրդին գլխաւոր փաստաբանը և օրէնսգէտը ըլլալ։

Բնականաբար ամերիկեան օրաթերթերուն մէջ կը հրատարակուի Սէմէի կենսագրութիւնը, բայց կը մերժէ խմբագիրի հետ տեսակցութիւն ունենալ։ «Զեմ սիրեր տեսնել պատկերներ,» կ'ըսէ, «Ընկերային հաւասարութեան հաւատամ ցեղ չեմ»։ Սէմէ անսահման յարգանք մը ունի անգլիատեսակ քաղաքակրթութեան մասին, և կ'ըսէ թէ Անգլիա անշուշտ պիտի կրնայ մինչև վերջը իր հովանիին տակ ունենալ Զուլուները։

ԷՆԱ ԻՇԽԱՆՈՒՀԻԻՆ ՕԺԻՏԸ.— Սպանիոյ ապագայ թագուհիին հարսանեկան արդուզարդը այս միջոցիս Մատրիտի մէջ կը պատրաստուի, բայց անոր օժիտը Լոնտոնի մէջ կը շինուի, այսինքն չրջազգեստները, ներքին ու արտաքին հագուստները։ Սպանիոյ արքունական սովորութեան համեմատ, Սպանիոյ թագաւորը իր արքայափեսայ հարսին կը նուիրէ ամուսնութեան հագուստը և ուրիշ հինգ գեղեցիկ և փառաւոր չրջազգեստներ պետական հանդէսներու առթիւ, և երկրին սովորութեան համեմատ՝ այս ամէնքը պէտք է Սպանիոյ մէջ շինուին։ Մատրիտի ամէնէն ճարտար գործաւորները և գործաւորուհիները հիմա առաւ կը զբաղին, նրբարուեստ և ոսկեթելերու գործուած մը հարսնցուին և իր մօր հաւնած կապերին վրայ։ Ամուսնական արարողութենէն անմիջապէս վերջ հարսանեկան զգեստը եկեղեցիին պիտի նուիրուի, ինչպէս սովոր են ընել Սպանիոյ ջերմեռանդ թագուհիները, և անգլիացի դեռատի իշխանուհին միտքը դրած է հետեւիլ իր ապագայ երկրին աւանդութեան։

Լոնտոնի մէջ շինուելիք չրջազգեստները ամէն կերպով վայելուչ են թագուհիի մը համար, բայց անոնց պարզութիւնը մանաւանդ հիանալի է, զոր նոնք հագ՚նողին կը վայլեն կատարելապէս։

ԿԵՆԴԱՆԻՆԵՐՈՒՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔՆԵՐԸ.— Ֆիկառօ կը հրատարակէ Մոնաքոյի իշխանին մէկ նամակը՝ Ս. Իւպէռ Քլիւպի նախագահին ուղղեալ։ Իշխանը սաստիկ յեղս կը գործածէ բոբորենեւուն և զանոնք քաջալերողներուն դէմ, բայց յայտնի է թէ Մոնթէ Քարլոյի խաղարանին մէջ աղաւնի զարնելու սարքը ամէնէն աւելի տարածուած է։ Նամակին ոճը հիանալի է, և եթէ Մոնթէ Քարլոյի գործը չըլլար, պէտք է ըսել թէ ակիզբէն մինչև վերջը իշխանը իրաւունքով գրած է։

Իշխանը կը սկսի սա՛ հիմէն թէ ո՛չ ոք իրաւունք ունի անասուն սպաննելու՝ ուտելու համար զանոնք։ Մարդ, կ'ըսէ, բնականէն մսակեր չէ, և եթէ այսօր մսին պէտքը զգալի է, պատճառը սա՛ է որ անգամ մը սուտ կամ արուեստական ճամբայ մը առեր ենք, որ մարդկային ցեղին բարեկեցութեան միջոցին անհրաժեշտ հարկի մը փոխուեր է։ Մոնաքոյի Ալպէրթ իշխանին թոյլատրած միակ սպորթը ո՛ւն է՝ երբ խնդիրը վայրենի կենդանիներուն վրայ է որոնք հաւասար պայմաններով յարձակում կը գործեն մարդոց վրայ։ Բայց անիրաւ է ո՛ւն մարդը՝ որ առանց իր կեանքը վտանգի մէջ դնելու կենդանին կը սպաննէ։

Իշխանը անսանապաշտպան Քլիւպին կը գանգատի որ պէտք եղած կերպով իր պաշտօնը չի կատարեր։ Օրինակ կը բերէ մակը՝ որուն պոչէն քարիւղ թաթխուած քարշ կը կապեն և կ'արձակեն աղուէսը երեւան հանելու համար։ Իշխանը կը հեգնէ մարդոց քինախնդրութիւնը ինչ ինչ կենդանիներու դէմ, որոնք վերջապէս իրենց գոյութեան օրէնքներուն կը հպատակին անգիտակցաբար։ Իբր թէ կարելի ըլլայ ըսել որ վտանգաւոր կամ ազդի կենդանիները ցաւ չեն իմանար։

Ալպէրթ իշխան եզջերուի որսորդութիւնը դատապարտելէ վերջ, կը դատապարտէ որսի համար անասուններուն զանազան կողմերը կաղմակերպուած մեծ արշաւները, որոնց միջոցին կրակ կ'ընեն որսորդները անխտրաբար կա՛մ իրենց ճարտարութիւնը և կամ բախտը փորձելու համար։ Իշխանին եզրակացութիւնը սա՛ է թէ մարդ ո՛րքան բարձրանայ քաղաքակրթութեան մէջ, նո՛յնպէս պէտք է մեղմութեամբ վարուի կենդանիներուն հետ։ Ժամանակն է որ, կ'ըսէ, կենդանիները ընդունուին ընկերական դրութեան մէջ, և անոնց իրաւունքները ճանչցուին և յարգուին։

ԳԵՐՄԱՆ ԳՈՐԾԱՒՈՐՆԵՐՈՒ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ԱՆԳԼԻԱ.— 15 հոգիէ բաղկացեալ գերման գործաւորներու խումբ մը Ապրիլ 20ին Անգլիա կ'այցելէ, ուսումնասիրելու համար հանքածուխի, հիւսուածոյի և մետաղային ճարտարարուեստներուն բրիտանական պայմանները։ Պիտի այցելեն Լոնտոն, Պիրմինկէմ, Մանչէսթր, Միտըլպօրօ, Տըրհէմ, Նիւքասլ, Կլասքօ և Հարաւային Կալլէս։ Կայսրը քաջալերած է այս ճամբորդութիւնը։

ԲԱՐԻԶԻ ՆՐԱՆԵՓ. ԺՈՂՈՎԻՆ ՇԷՆՔԸ.— Երեսփ. Ժողովին հաւանութիւնը պիտի առնուի կարեւոր փոփոխութիններ մտցնելու համար չէնքին մէջ։ Ամբողջը մէկ քակելու և նոր չէնք մը շինելու ծրագիր մըն ալ կայ։ Երեսփոխանները առժամապէս պիտի փոխադրուին բակին առեւը գտնուած չէնքի մը մէջ, և երկու տարիէն պիտի շինուի նոր ու աւելի ընդարձակ ժողովատեղի մը։ Առատ միջոց և նստարաններ պիտի հայթայթուին 590 երեսփոխաններուն, որոնք հիմա իրարու վրայ խճողուած են իրենց փոքրիկ ամփիթատրոնին մէջ։ Առաջին յարկին վրայ յանձնաժողովներու յատուկ ընդարձակ սրահ մը պիտի ըլլայ, ինչպէս նաեւ մասնախումբերու յատկացուած փոքր սրահներ։ Ծախքը պիտի ըլլայ 420,000 անգլ. ոսկի, առժամանակեայ չէնքին ծախքն ալ հաշուելով։

Նոր չէնքին ճակատը բոլորովին տարբեր պիտի ըլլայ հիմակուանէն։ Կորնթական ճարտարապետութեան պիտի յաջորդէ Լուի ԺԶ.ի ոճը։ Կարելի եղածին չափ պարզ պիտի ըլլայ ընդարձակ յառակաձեւը, ճեղուներին վրայ պիտի չգտնուին հիմակուան նման արձանական պատկերներ որոնք կարծես վար պիտի իյնան։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԵՒ ՀԱՊԷՇԱՍՏԱՆ.— Պէրլինէն կը հեռագրեն Սթանտարտի թէ Գերմանիա սկսած է մշակել Հապէշստանը։ Արտաքին գործոց ելմտացոյցին մէջ կարեւոր վարկ մը բացուած է դիւանագիտական ներկայացուցիչ մը պահելու համար Ատիս Ապապայի մէջ։

ՎԻՐԱԲՈՒԺՈՒԹԻՒՆԸ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՄԷՋ.— Վիրաբոյժներու Գերման ընկերակցութեան 35րդ Համաժողովը գումարուեցաւ Պէրլինի մէջ նախագահութեամբ Տր. Քիօրթէի։

Առաջին նստին մէջ քանի մը շատ հագրգռական տեղեկագիրներ կարդացուեցան ի մասին պատերազմական վիրաբուժութեան։ Տր. Ցէօկէ, ռուս զինուորական վիրաբոյժ մը, իր մանչուրիական փորձառութիւնը պատմեց, և բացատրեց թէ հեղինակ կը դժուարանայ զինուորական բժիշկներուն գործը կռուի դաշտին մէջ։ Բժիշկները չեն կրնար մօտիլ կրակին կեդրոնը, որ յոյժ վտանգաւոր է։ Մանչուրիոյ պատերազմին մէջ ամէնէն աւելի լաւ ծառայութիւն մատուցին կռուի գիծերուն ետեւը շինուած հիւանդանոցները, ինչպէս նաև հաղորդակցութեան գծին երկայնքը։ Ռուսերէն վէրքերը շատ վտանգաւոր էին, որովհետեւ հագուստի կտորտանքներ կը մանեն վէրքերուն մէջ, որով թրիինը կ'ապականուի և կը թունաւորուի։ Հրացանի փոքր գնդակներուն պատճառած վէրքերը յաճախ կը բուժուին։ Ճակատամարտներէն վերջ յաճախ մէկ բժիշկ կը պարտաւորուէր 120 վիրաւոր դարմանել։ Տր. Շէֆեր՝ գերման վիրաբոյժ մը՝ որ ռուսաճապոնական պատերազմին մէջ կը գտնուէր, իր անձնական փորձառութիւնները պատմեց։ Մահացու վէրքերուն չափը աւելցած չէ, բաղդատմամբ նախորդ մեծ պատերազմներու, ինչպէս ֆրանքօ-գերման պատերազմին։ Վէրքերու արդիւնքէն մեռնողներուն թիւը դարմանելի կերպով քիչ եղած է, մինչդեռ շատ մեծ եղած է թիւը այն վիրաւոր զօրքերուն՝ որոնք շուտ կը բժշկուէին և գործօն ծառայութեան կը դրուին դարձեալ։ Մուքտէնի ճակատամարտէն երեք ամիս վերջ՝ վիրաւորուած զինուորներուն կէսը դարձեալ ճակատ դարձաւ պարտքը կատարելու։ Քանի մը զօրագունդերու մէջ 100էն 70ը վերադարձան իրենց գործին։ Տր. Շէֆեր աւելցուց թէ տեսաւ և կամ անձամբ քննեց 500 զինուոր մէկ զօրագունդէն, որոնց ամէնքն ալ բուժուած էին իրենց վէրքերէն։ Այս թուանշանները ո՛չ միայն ապացոյց մըն են բժշկական կամ վիրաբուժական բարւոքեալ մեթոտներուն, այլ ապացոյց մը նաեւ ռուս զինուորին դարմանալի տոկունութեան։ Վիրաւորուած զինուորներու վրայ կատարուած գործողութեանց թիւը աննշան էր։ Հիւանդանոցի մը մէջ 2,000 վիրաւորներ դարմանուեցան, բայց անոնց միայն գործողութիւն կատարուեցաւ։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱՆ իր անդամներէն Կոմս տ'Օսոնվիլի տեղեկագրին վրայ Օզիրիի 100,000 ֆր.ի նուէրն մրցանակը տուաւ պատմագիր Մ. Ալպէռ Սօրէլի։ Այս մրցանակը հաստատուած է մարդասէր Մ. Օզիրի գիտութեան, գրականութեան, գեղարուեստի, ճարտարարուեստի և ընդհանրապէս հանրային շահեկանութեան ամէն ճիւղի վերաբերեալ գործերու համար։ Մ. Ալպէռ Սօրէլ ակադեմականի մըն է։ Մրցանակին արժանացած է պատմական երկասիրութեան մը համար, որուն աշխատած է տասնըութը տարի։

ՔՐՈՆԻԿ

ՌՈՒՍԱԿԱՆ դեսպանատունը ծանուցած է Պատրիարքարան թէ՝ ինչպէս աղէ չորս վարդապետներուն, վերջերս ընտրուած երեք վարդապետներուն համար ևս իրենց կողմէ առարկութիւն չկայ Ս. Էջմիածին երթալով եպիսկոպոսանալու մասին։ Նախկին չորս եպիսկոպոսացուներն են. Տ. Սմբատ Ծ. վրդ. Սաատէթեան (Շ. Գարահիսարի Առաջնորդ), Տ. Զաւէն Ծ. վրդ. Տէր-Եղիայեան (Կարնոյ Առաջնորդ), Տ. Եղկիէլ Ծ. վրդ. (Տիարպէքիրի Առաջնորդ) և Եղիշէ Ծ. վրդ. Գոլըպէքեան (Բաղէշի Առաջնորդ)։ Իսկ վերջին երեքն են. Տ. Անանիա Ծ. վրդ. Հազարապետեան (Եդեսիոյ Առաջնորդ), Տ. Խոսրով Ծ. վրդ. Պէհրիկեան (Խարբերդի Առաջնորդ) և Տ. Եղիշէ վրդ. Չիլինկիրեան, (Պատր. Փոխանորդ Երուսաղէմի)։ Իսկ Լիմ և Կտուց անապատներու վանահայր Տ. Ստեփան Ծ. վրդ. Ազատպատեանի Ս. Էջմիածին ուղեւորելու հրամանը գեռ չէ հասած։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ Առաջնորդէն կողմէ ուղղուած գրութենէ մը Խառն Ժողովը տեղեկացաւ որ Վեհ. Պօղոս Նուպար փաշայի որդեգրած կառուցանելի վարժարանին հիմնարկէքը կատարուած է մեծ շքով և երախտագիտական արտայայտութիւններով։ Լաւեւցաւ նոյնպէս որ Նորին Վսեմութիւն ձեռնարկած է վագֆ մը հաստատելու և անոր հասոյթներով ուշիմ աշակերտներու օգտակար արհեստներ սովրեցնել տալու։ Խառն Ժողովոյ որոշմամբ Ս. Պատրիարքը օրհնութեան գիր մը ուղղեց Ն. Վսեմութեան և յայտնելով իր շնորհակալութիւնը՝ վարժարանին շինութեան համար, գնահատեց Ն. Վսեմութեան օգտակար խորհուրդը, ազգը արհեստական կրթութիւն տալու մասին։

ՏՐԱՊԻԶՈՆԻ Գաւառ. Վարչութիւնը հրաժանդ խնդրած էր Առաջնորդի ընտրութիւն կատարելու։ Խառն Ժողովը հարկ դատեց առ այժմ յետաձգել նոյն ընտրութիւնը և այս անօրինութիւնը ծանուցանեցաւ Գաւառական Վարչութեան։

ԳԱՆՏԻԱՅԷՆ հեռագրով կը ծանուցանեն Պատրիարքարան թէ, Աթէնք գտնուող Տ. Գէորգ քահանայ Հիւրմիւզեանը, այժմ Գանտիա եկած է և չեն ուզեր որ մեկնելու քահանան պաշտօնավարէ իրենց եկեղեցիին մէջ։

ԳԱՂԱՏԻԱՅ Գաւառ. Վարչութիւնը կազմալուծուած վիճակի մէջ գտնուելով, Խառն Ժողովոյ որոշմամբ առժամեայ Քաղ. Ժողով մը կազմուեցաւ և հրաւիրուեցաւ ցնոր անօրինութիւն վարել գործերը։

Տ. ՄԵՍՐՈՊ Արք. Սուքիասեան Գամ-Գարսի դուրսի Թաղ. Խորհուրդին խնդրանքին վրայ, Զատկական տօներու առթիւ քարոզիչ նշանակուեցաւ նոյն եկեղեցիին, իսկ Տ. Տաճատ վրդ. Եէնի գիւղի։

ՖԻԼԻՊՊԷ Թաղ. Խորհրդոյ անդամոց մեծագոյն մասը պաշտօնէ ձեռնթափ եղած և մնացեալ անդամներն ալ հրաժարական մատուցած էին։ Խառն Ժողովոյ որոշմամբ, հրահանգ ուղղուեցաւ ըստ օրինի նոր ընտրութիւն կատարելու, և Թաղ. Խորհուրդն ևս հրաւիրուեցաւ շարունակելու իր պաշտօնը, մինչեւ որ յաջորդը ընտրուի և հաստատուի։

ԹԷՔԻՐՏԱՂԻ Թաղ. Ժողովոյ անդամներէն ոմանք, ինչպէս նաեւ տեղւոյն Ս. Թադէոս եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհուրդը խմբովին հրաժարական մատուցած ըլլալով, Խառն Ժողովոյ որոշմամբ անընդունելի դատուեցաւ այս հրաժարականները, և հրաւիրուեցան հրաժարեալ ժողովականները և Թաղ. Խորհուրդը վերստանձնելու և շարունակելու իրենց պաշտօնը։

ԳԱՍԹԷՄՈՒՆԻԻ Գաւառ. Փոխանորդ Տ. Գրիգորիս վրդ. Պալագեան Պօլիս վերադարձած և հրաժարական մատուցած էր։ Խառն Ժողովոյ որոշմամբ ընդունուեցաւ հրաժարականը և տեղւոյն Քաղաք. Ժողովին յանձնարարուեցաւ խնամ տանիլ Վիճակին եկեղեց. և Կրթ. գործերուն։ Իսկ նոր փոխանորդի մը անուանումը վերապահուեցաւ յառաջիկային։

ՊՈՒԼՃԱՐԿԻ Գաւառ. Ժողովը Վիճակին Կրօնական և Քաղ. Ժողովներու ի նորոյ ընտրած և առաջն. Տեղապահ Տ. Թաթուլ վրդ. իր տեղեկագրով, յուղարկած էր ընտրութեան տեղեկագիրը։ Խառն Ժողովը քննելով տեղեկագիրը՝ ստուգեց ընտրութեան օրինաւորութիւնը և Ս. Պատրիարքը կոնդակով հաստատեց նոյն երկու ժողովները։

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ դեղարանին չինութիւնները ամբողջութեամբ աւարտած են։ Կտակագործ Սիրուն էֆ. Քէմհաճեան չինել տուած է դեղարանին ներքին կահաւորմանը համար պէտք եղած ապակեպահարանները։ Հոգաբարձութեան որոշմամբ դեղարանին մէջ պահուելիք դեղերուն համար նուիրատուներէն պիտի ապսպրուի տիրական և գեղեցիկ չիչեր։

— Խանէնէի մէջ, հերտեւորները եփելու համար առանձին առանձին օճախներ կար, բայց հերտեւորները այդ կերպով դժուար եփուելուն համար, խոհարարապետին մէկ միտադրութեանը վրայ, Ցարութիւն էֆ. Արսլանեան որոշած է օճախները միացնել, որուն այս կերպ շինուիլը, առաւելին թէ՛ քիչ ծախսման և թէ հերտեւորներուն շուտ եփելուն պիտի օգնէ։

— Էթիւվին հետ Հիւանդանոց տարուած են նաեւ երկու կաթսաներ, մէկը մեծ իսկ միւսը փոքր, և էթիւվին յատուկ ուրիշ գործիքներ։ Կը լսենք թէ էթիւվին գործածութեանը համար յատուկ պաշտօնեայ պիտի կարգուի Պ. Առաքել Մոլլասաեանը։

ՀԱՍՔՕՅԷՆ կը գրէ մեզի տեղւոյն քահանան.— Մէկ երկու տարիներէ ի վեր Հասքոյի կրթական գործը խիստ անգոհացուցիչ վիճակ մը կը ներկայացնէր և ծախսուած նպաստները յամլապէս կը վատնուէին։ Սակայն այժմ, շնորհիւ նոր ուսուցչի մը՝ Միքայէլ էֆ. Միսձաեանի, որ 6 ամիսներէ ի վեր պաշտօնի կոչուած է, վարժարանը կրթական լաւ շաւղի մը մէջ մտած է։ Բայց ցիւուէբի անձկութեան պատճառաւ յառաջիկայ պիտի խաթարուի կրթական գործը, որովհետեւ այս տարի ևս 600 ղրշ.ի բաց մը ունինք։ Վերատեսչութիւնը կը պահանջէ Հոգաբարձութենէն որ տեղական միջոցներով գոցէ, ինչ որ կարելի չէ. իսկ Հոգաբարձութիւնը որոշուած 1200 ղրշ. տեղական նպաստն իսկ տալու անկարողութիւն կը յայտնէ։ Այս պարագային բնականաբար ուսուցիչները չպիտի ընդունին առ ստիպեալ գործէն պիտի քաշուին և վարժարանը կրկին իր նախկին անկերպարան ու անշուք վիճակին մէջ պիտի իյնայ։ Հասքոյի վիճակը կարեւոր վիճակ մըն է։ Հասքոյի Հայ մանկտւոյն կրթութեան օգտին համար պիտի խնդրենք Ս. Պատրիարք Հօրմէն և Ազգ. Կեդր. Վարչութենէն, որպէս զի աչքէ չվրիպեցնեն մեր վարժարանը ևս, որ Հասքոյեցիներու միակ կրթ. յարկն է ուր 100է աւելի աղայք կը դաստիարակուին։

— Բազմաքանակութիւնը ևս տեղւոյս մէջ մուտ գտնելու ձեռնարկներ կ'ընէ։ Ապրիլ 20ին հոս հասաւ Խարբերդի Մր. Ծօրճ անուն միսիոնարը, իր հետ ունենալով Տիարպէքիրի քարոզիչ Պ. Վարդանը։ Այցելեցին նախ վարժարանը և յետոյ եկեղեցին ուր քարոզեցին ժողովրդեան։ Ժողովրդեան միտքերը ընդունելութեան վրայ, պատուելիները որոշեցին հոս որբանոց-դպրոց մը բանալ, ինչ որ հակառակ է Հասքոյի բարեպաշտ ժողովրդեան կրօնական զգացմանց և չէնք յուսար որ Հասքոյին ապագ ընդունելութիւն մը ընէ այս նոր իմն բացած առաջարկներուն։

ՑԱՒՈՎ կը ծանուցանենք թէ Վսեմ. Տիգրան էֆ. Տէր-Ներսէսեանի թոռը և ապարանատէր Վահրամ էֆ. Տէր-Ներսէսեանի անդրանիկ զաւակը, հազիւ վեց ամսու, մեռած է աղջի գիշեր կարճատեւ հիւանդութենէ մը ետք։

ԲԱՐԵՍԻՐ ՏԻԿԻՆ ՄԸ, Բերայէն Տէր Փաշայեան Հօր ձեռամբ, 3 օսմ. ոսկի յանձնած է՝ Սկիւտարի Միաց. Թաղ. Խորհրդոյ անդամներէն Միհրան էֆ. Պէզազեանի, որպէս զի յանկապէս երեք մանչ աղաքներ վայելչապէս զգեստաւորուին բաց ի այն 90 երեխաներէն՝ որոնք արդէն պիտի զգեստաւորուին։

ԳԱԼՖԱՅԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՑԻ Խնամակալութիւնը և Մայրը շնորհակալութեամբ կը ծանուցանեն այն բարեսէր անձերուն անունները, որոնց հետեւեալ նուէրները ըրած են նոյն հաստատութեան Զատկական տօնի առթիւ.— Ա. Ա. էֆ. և Ք. Տ. էֆ. Չակեան օսմ. ոսկի, Յակոբ էֆ. Գարամանեան կէս անգլ. ոսկի, Բարեսէր ՈՄՆ կէս օսմ. ոսկի, Տիւզճէէն՝ Հայկ էֆ. Տատուրեան կէս օսմ. ոսկի՝ հանգուցեալ Տիկին Ագապի Մ. Տէր-Ներսէսեանի յիշատակին համար, Տիկին Վասիլաքի Գարաքէօզեան 4 ծրար վարագոյրի թել և ասնուէսեց բուսականաչափ շաքար։ Տիկին Ժօզէֆ Թօքաթեան իր հօր անուան տարեդարձին առթիւ 4 ափսէ բաքլավա, Կարապետ էֆ. 20 ղշ., Սեդրակ էֆ. Դաւթեան ի Գանիէէ իր հանգուցեալ քրոջ այրի տիկին Մարգարիտ Պէրպէրեանի մահուան առթիւ 120 ղշ., Զենոբ էֆ. Կ. Օհաննեան Պրուսա 1 օսմ. ոսկի, Տիկին Ժիւլիէթ Մ. Ֆրէնկեան ի Քէօթէնճէ 50 ֆրանք, Տիկին Էլիզա Նազգաշեան 1 օսմ. ոսկի, Պետրոս էֆ. Կ. Գազանճեան 20 ղրշ., Գառնիկ էֆ. Պունճուքճեան 27 ղրշ., բարեսէր ՈՄՆ 1 օսմ. ոսկի, Ցովհաննէս պէյ Տատեան 1 օսմ. ոսկի, Եփրեմ էֆ. Իբրանոսեան 1 օսմ. ոսկի, Տիկին Ս. Ասլանեան 1 օսմ. ոսկի, Բարեսէր ՈՄՆ երկու մէճիտ, Տիկին Մաքրուհի Իբրանոսեան 2 մէճիտ փակեղ գնելու համար, Տիկին Սրբուհի Մ. Քիւլճեան՝ իր մօր հանգուցեալ Տիկին Իսկուհի Ց. Օհանեանի յիշատակին համար 2 մէճիտ, Բարեսէր ՈՄՆ 1 օխա, Աւետիսեան եղբարք 50 զոյգ գուլպայ, Կէվէկեան Եղբարք ի Բաբիզ հանգուցեալ Միհրան էֆ. Մէնկէնէճեանի յաղորդակցութեան առթիւ 50 ֆրանք։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ Խնամակալութիւնը կը ծանուցանէ բարեպաշտ ժողովրդեան թէ, Աւագ Հինգշաբթի ցերեկ Ս. եկեղեցւոյս քարոզիչ Արժ. Տ. Ռուբէն Ծ. վրդ. հանդերձեալ է Ս. Պատարագ մատուցանել։ Ս. Պատարագի երգեցողութիւնք եռաձայն պիտի երգուին, առաջնորդութեամբ Լեւոն էֆ. Չիլինկիրեանի։ Սկզբնաւորութիւն Ս. Պատարագի ժամը 4 (Ը. Թ.)։

Ի դիմաց Խնամակալութեան

Վ. Ատենադպիր	Ատենապետ
ՄԱԳՍՈՒՏ ՀԱՐԵՆՑ	Ց. ԷՍԱՅԵԱՆ

ՇՆՈՐՀԱԳԻՐ

Գաւառական Ժողովս իր Օգոստոս 26 ԺԲ. նստին մէջ, Վիճակիս Բարեխնամ Առաջնորդ Գեր. Տ. Կարապետ Վրդ. Տ. Կարապետեանի բարեջան պաշտօնավարութեան համար յանձնեալ շնորհակալութեան քուէ տալով, միաձայնութեամբ որոշեց գրել Նորին Ս. Օծութեան Տ. Տ. Սահակ Բ. Ս. Կաթողիկոսին՝ գոհունակութեան գիր մը, և առ այս բարոյական վարձատրութիւն մը խնդրել Նորին Գերապատուութեան անձին համար։ Հետեւաբար Բիւզանդիոնի 2806 և 2873 թիւերուն մէջ Վիճակիս Առաջնորդ Ս. Հօր և ուրիշ եկեղեցական և կրթական խնդիրներու մասին, Ա. Ն. Նաղար ստորագրութեամբ գրուածները, բոլորովին սխալ և նշանակութենէ զուրկ յերիւրանքներ են։

Ի դիմաց Գաւառական Ժողովոյ

Նախագահ

Առաջն. Փոխանորդ

ԿԱՐԱՊԵՏ ՔՀՆ. ԿԻՒԼԻՒՋԵԱՆ

Դեր-Ատենադպիր	Ատենապետ
Ս. ԳՐԱՃԵԱՆ	ԳՐ. ԼԷՕԼԷԿԵԱՆ

Վերոգրեալները մենք ևս կը հաստատենք։

Դիւան Քաղաք. Ժողովոյ

Ատենադպիր	Ատենապետ
Ց. ԳԱՐԱՄԱՆՈՒԿԵԱՆ	Մ. ԳԷՈՐԳ Ն. ԼԷՕԼԷԿԵԱՆ

Դիւան Կրօն. Ժողովոյ

Ատենադպիր	Ատենապետ
ՑԱՐ.ՔՀ. ՏԷՐ ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ	Խ.Մ.Ա.ՔՀ.ԺԱՄԱԿՈՉ.

Ադանա, 18/31 Մարտ 1906

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

[illegible]

«ԾԱՂԻԿ» ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԱՆԴԷՍԸ

ԶԱՏԿԱԿԱՆ ԹԻՒ

Ծաղիկ կանանց յատուկ պատկերազարդ շաբաթաթերթին 30րդ թիւը Զատկի տօնին առթիւ փոխանակ Հինգշաբթիի, հրապարակ պիտի ելնէ յառաջիկայ Ուրբաթ օրը գրական գեղեցիկ բովանդակութեամբ և սովորականէն աւելի ծաւալով։

Հրապարակի վրայ ծանօթ երկսեռ գրագէտներու խումբ մը գործակցած է [illegible]

Գաւառներէ ուզողները պէտք է որ 2 ղրուշի դրոշմաթուղթ ղրկեն Խմբագրութեան հասցէին, Ղալաթիա, Գուրշունլու խան, թիւ 7։

ՄԵՐ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

Տ. ԱՐԻՍՏԱԿԷՍ ԲԺ. ԹԻՄՈՒՐԵԱՆ (Կեսարիա). — Յունուար 12ին ընդունած ենք Ձեր տարեկան բաժնեգինը։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԷՖ. ՊԱՍԹԱՃԵԱՆ (Ատանա). — Ձեր թերթերը կանոնաւորապէս կը ղրկուին։ Մահզումեր 1444 թիւէն դարձեալ կը ղրկենք, քանի որ չէք ստացած։ Ձեր բաժնեգինին ի հաշիւ ղրկուած դրամը ստացանք։

ԲԷՍՄԻ

ՆԸՇԱՆ

Գարանթինալար մուֆէթթիշը սումումիւք սաատ. Տուգա բաշա հազրէթլէրինէ պիրինճի րիւթպէաէն Օսմանի.

* *

Հէյյէթը Թէֆթիշիյէի թուասումիյէ րէիսի աթուֆ. Ազիզ պէյ էֆ. հազրէթլէրինին հարէմի հանըմա իքինճի րիւթպէաէն Շէֆգաթ նըշանը Հիւմայունը իհսան պույրուլմուշ տըր։

ՆԵՐՔԻՆ

ԲԱՆՏԵՐԸ. — Զէանգա պաշտօնատանը հրահանգ ուղղեց ամէն կողմ թէ ամէն ամսուն 1ին և 16ին դատական պաշտօնեաները, առօրեան-զինուորներու հրամանատարները և թաղապետական բժիշկները այցելեն բանտերը ու քննեն անանց վիճակը։

ՓՈՒԼԿԱՐ ԱՒԱԶԱԿՆԵՐԸ. — [illegible]

[illegible]

մը չպիտի առնան, նկատելով որ շաբաթը երկու անգամ միայն կուգան հոն։ Միայն մէկ օամ. ռակի պիտի յառակացուի անանց՝ ամէն անգամ որ ներսերուն ներկայ գտնուին։ Իսկ Թաղապետական շրջանակներու, համազգային Անկելանոցին և պանդուխտներու հիւանդանոցներուն մէջ պաշտօնավարող քաղաքային ու զինուորական բժիշկները կանոնաւորապէս պիտի ստանան իրենց ամսաթոշակները։

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ [illegible]

[illegible]

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

[illegible]

ՏԱՍԱՆՈՐԴԻ ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ ԴԼԽՈՒ Բ.

[illegible]

ԿԱԹԸ՝ ԹԷ ՋԷՕՐԷԿ

[illegible]

ՓԱՐԻԶԻ ՊՈՐՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

9 Ապրիլ 1906

Ֆրանս. 3%	(3% Français)	99 07
Օսմ. Միացեալ	(D. Nv. Unif.)	93 22
Սրկաթուղի	(Lots Turcs)	143 50
Պանք Օթմ.	(Banque Ott.)	648 —
Օսմ. Մաքս. նոր փոխառ.		— —
Գալիտ Պորա-Այտըն		— —
Րէժի	(Tab. Turcs)	408 —
Թըմպագօ	(Tombac)	59 —

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ, 9 Ապրիլ. — Ֆրանսական երկրորդ պատուիրակ Մ. Ռէնօ, վաղը, Փարիզ կը ժամանէ՝ բերելով Մարոքեան ժողովին վերջնական արձանագրութիւնը։ Մ. Ռըվուալ, Սըր Արթըր Նիքոլսըն և Ֆոն Թաթէնպախ, վաղը համ- [illegible]

[illegible]

[illegible]

Մայիս 15 և Նոր Խորհրդարանը իր առաջին նիստը պիտի գումարէ Մայիս 19ին։ Ֆրանց Եօզէֆ Կայսրը Ապրիլի վերջերը պիտի այցելէ Հունգարիա։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ

(1906 Մարտ 28 Երեքշաբթի)

ՑՈՐԵՆ

Ռոտոսթօ Անատօլի օխան	40½	փր.
» երկրորդ »	39½-40	»
Մոխլուճ »	35-38	»
Զաղարա »	32-34	»
Սէրթ առաջին, օխան	41	փր.
» միջին տեսակ	39-40	»

Այսօր ժամանեց 4 վակոն ցորեն Ս. Նաթոլ։

ԱԼԻՒՐ

Ցեղական քրքմու Ա. պարկը	74	ղ.
» » Բ. »	70-71	»

ՔԷՖ

Օխան 18½-19 փարա։

ԳԱՐԻ

Պէլեսայէնտէ 14-14¼ ղրշ. գրիւը
Մէրսին և Րումէլի 13-13½ ղրշ. գրիւը։

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

9 Ապրիլ 1906

Ֆրանսական Ռանթ 3%		99.12
Օսմ. միաց. գանս. 4% բաց		93.17
» » » գոց		93.17
Րումէլիի երկաթուղի	փր.	143.—
Րէժիի պարտաթուղթ	»	407.—
Օսմանեան մաքս	»	488.—
Օսմանեան Պանքա	»	647.—
Քրէտի Լիոնէ	»	1171.—
Փարիզի Պանքա	»	1580.—
Աւստրիական Ռանթ	4%	—.—
Իտալական »	5%	105.20
Ռուսական »	4% 1901	83.34
Սպանիակ. արտ. փոխ.	4%	94.20
Գալիտ Պորա Այտըն	փր.	715.—

ԼՈՆՏՈՆԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

9 Ապրիլ 1906

Անգլիական Ռանթ	90.87
Օսմ. Միաց. Գանս. բաց.Գ.Կ.	92.25
» » » գոց »	92.25
Օսմ. Պանքա	15.87
Պուլկարական 1892	101.50
Ռուսական 4% 1888—89	83.—
Յունական Ռանթ	42.—
Զարթըրը	1.59
Թրանսվալ	2.06
Ռանտմայն	6.37
Ճափոնական 4%	91.75

ՊԵՐԼԻՆԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

9 Ապրիլ 1906

Գերմանական 3%	88.90
Օսմ. Միաց. Գանս.	93.40
Օսմ. փոխառութիւն 1903	90.—
Րումէլիի երկաթուղի	146.75
Ռուսական 4% 1902	82.—
Անատոլ.Երկթ.Պարտ. Ա.	103.—
» » » Բ.	103.40
» » Բաժնեթ. 60%	129.20

...բացարձը չօգտուէ։ Անոր համար նշանաւոր անտեսագէտ մը ըսած է թէ գիւղերն են որ քաղաքները կը սնուցանեն։

Երկրագործական Պանքան վարկի գործին մէջ փրկութիւն մը եղած է երկրագործին համար։ Անոր տուած նպաստաւոր պայմաններով, ամէն երկրագործ՝ իր բնակութեան յատուկ տունէն զատ իր սեփական ո և է անշարժ կալուած մը գրաւ դնելով կամ այս պայմաններով երաշխաւոր մը տալով՝ կրնայ դրամ գտնել իր պէտքերուն համար։ Անցեալին հետ բաղդատելով, գրեթէ աչինչ տոկոս մը կը վճարէ։ Աննշան դրամ մը,— 20 փարա ամիսը մէկ ոսկիին, տոկ մը զոր Պոլսոյ մէջ իսկ առեւտրականներէն շատ քիչեր կը յաջողին գտնել։

Երկրագործական Պանքային փոխատուութեան նպաստաւոր պայմանները տոկոսի տոկին մէջ միայն չեն կայանար։ Վճարման եղանակներուն մէջ ալ խիստ մեծ դիւրութիւններ կ'ընծայէն։ Նախ՝ վճարումներու պայմանաժամն է մէկէն մինչեւ տասը տարի։ Կանխաւ որոշուած պայմանաժամ մը կրնայ երկարել, մէկ երկու տարիէն վճարելու համար առնուած գումարի մը պայմանաժամը կրնայ յետոյ տասը տարիի վերածուիլ։ Վճարումները, որոնք տարեկան մասնավճարներով կ'ըլլան, կարելի է յաջորդաբար մէկ երկու տարի յետաձգել արկածներու և անձնական անխուսափ պարագաներու մէջ։ Երկրորդ՝ Պանքան իւրաքանչիւր մասնավճարի համար կուտայ երկու ամիս պայմանաժամ, որ կրնայ երկարել մինչեւ իճրայի գործառնութիւններէ վերջ։ Եթէ իր պարտքը չվճարող երկրագործի մը գրաւ դրած անշարժ կալուածը աճուրդի հանուի ու Պանքային վրայ մնայ, այս վերջինը մինչեւ մէկ տարի չի կրնար այդ կալուածը ուրիշին ծախել, որով պարտատէրը մէկ տարի եւս միջոց կ'ունենայ իր գոյքը վերստանալու և եթէ հակառակ տրուած այս ամէն դիւրութիւններուն՝ երկրագործը ի վիճակի չըլլայ իր պարտքը հատուցանելու, այն ատեն կը ծախուի անոր տուած գրաւը, որու արժէքին պարտքէն աւելի մասը դարձեալ պարտատիրոջ կը վերադարձուի։

Այս պարագան խիստ հազուադէպ է սակայն։ Հրատարակուած վիճակագրութենէն կը տեսնուի թէ 846,500 փոխառուներէն 18,310 հոգի միայն չեն կրցած պայմանաժամուն իրենց պարտքը վճարել ու անոնց գրաւը աճուրդի ելած է։ Աճուրդի մէջ անոնցմէ 9720ին գրաւը Պանքային վրայ մնացած է, և անոնց տէրերը չկրցած են մէկ տարուան մէջ պարտքերնին հատուցանել ու իրենց կալուածները վերստանալ, որով մի միայն 8590 երկրագործի գոյք ծախուած է վերջնականապէս։ Ըսել է թէ Պանքային հետ գործող հազար երկրագործին մէջ մէկ հոգի միայն չէ կրցած իր գրաւը ազատել։

Երկրագործական Պանքային հրատարակած վիճակացոյցէն կը տեսնենք նաեւ թէ տարեկան 15 միլիոն ղրուշի հասոյթ մը գանձուած է երկրագործներու փոխ տրուած 300 միլիոն ղրուշի տոկոսներէն։ Մեր երկրագործները, առանց այդ դրամատան, կա՛մ պիտի չկրնային գտնել նոյնքան գումար մը, որով պիտի զրկուէին այդ դրամագլուխին գործածութենէն և կա՛մ անոր՝ առնուազն տարեկան 100 միլիոն ղրուշ աւելի տոկոս մը պիտի վճարէին։ Այս տարբերութիւնը, որ պատկառելի գումար մըն է, այժմ ամէն տարի կը բարդուի մեր երկրագործին գոյքին ու դրամագլուխին վրայ։ Միւս կողմէ դրամատունն ալ այս գործառնութիւններէն կ'օգտուի։ Տարին 6—7 միլիոն ղրուշի զուտ հասոյթ մը կ'արտադրէ, որով շարունակ կ'աւելցնէ իր դրամագլուխը, և երկրագործին փոխ տալու ա՛լ աւելի առատագլուխ գումարներ կ'ունենայ։

Այս իրողութիւնները, որոնք մեր երկրագործին փոխառութեան պայմաններուն վրայ նպաստաւոր գաղափար մը կուտան մեզ, ապացոյցներ են հաստատող թէ ամէն գործի մէջ վարկը, ի՛նչ ձեւով ալ ըլլայ, երբ բանաւոր տոկոս մը կամ արդար հաշիւով մը կը տրուի, օգտակար կ'ըլլայ թէ՛ փոխատուին և թէ փոխառուին, որով անգանձելի պահանջները, ուրեք կը գանգատին պահանջատէրք, շատ անգամ արդիւնք են իրենց անիրաւ շահախնդրութեանց։

Ա. ԳԱԼՓԱՔՃԵԱՆ

ՎԱՃԱՌԱԿ. ԳԻՏԵԼԻՔ

ՏՈՄԱՐԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐ. ՀԱՇՈՒԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթը 2 անգամ մասնաւոր դասով, 3 ամսէն կ'աւարտին այս կարեւոր ճիւղերը։

Ցաջողեալք ՎԿԱՅԱԿԱՆ կ'ստանան։

Բազարատամարը կ'աւանդուի հաշուակալներուն մէկ լիրայով։

Լեզուաց դասեր ալ կը տրուին։

Փափաքողք քարթ-փօսթալով մը հաղորդեն մեզ իրենց հասցէն, Բաղչաճանի վարժարան Բանկալթի։

Հիմնադիր—Տնօրէն

ՅԱԿՈԲ ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻ

20—2

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՍԵՆԵԱԿՆԵՐԸ
ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

Գերմանիոյ մէջ Առեւտրական Սենեակներուն գործունէութիւնը չի կայանար միայն վաճառականութեան անմիջական պէտքերը գոհացնելու մէջ, այլ ուրիշ կարեւոր գետնի մը վրայ ալ ի յայտ կուգայ, այն է առեւտրական ուսուցման մէջ։ Առեւտուրի մէջ լեզուագիտութեան օգտակար ըլլալուն համոզումը և վաճառականութեան ուրիշ բազմապիսի յարաճուն պահանջումները պարտք դրած են առեւտրական սենեակներուն վրայ կա՛մ իրենց շրջանակին մէջ առեւտրական բարձրագոյն վարժարաններ հիմնել և կամ թաղապետութիւնները հրաւիրել որ նմանօրինակ դպրոցներ հաստատեն։ Այս վարժարաններուն յառաջդիմութեան գործին մէջ առեւտրական սենեակները մեծ բաժին ունին, որովհետեւ իրենք են որ տարեկան նպաստներ կը սահմանեն և միայն ներկայացուցիչներ կ'ունենան դպրոցական քննութիւններու կառավարող յանձնաժողովին մէջ։

Գերմանիոյ մէջ շատ առեւտրական սենեակներ կան, որոնք յայտ կարեւոր գումարներ կը ծախսեն իրենց շրջանակին մէջ գտնուած առեւտրական բարձրագոյն դպրոցներուն համար և այդ ծախքերը իրենց պիւտճէին մէջ կ'անցընեն։ Այս առթիւ յիշենք որ առեւտրական սենեակներէ ոմանք վկայագրեր կը յանձնեն միեւնոյն վաճառատան մէջ շատ տարի կեցող պաշտօնեաներու, գործաւորի բանուորներու և գործապետներու։

Այս միջոցներով առեւտրական սենեակները խիստ գերակշիռ տեղ մը ունին Գերմանիոյ հանրային կարծիքին մէջ և իրենց շրջանակին վաճառականութեան վրայ անվիճելի հեղինակութիւն մը կը պահեն։ Իրենք են որ ուղղակի օժանդակութիւն կ'ընծայեն վաճառականութեան, ամէն տեսակ տեղեկութիւններ հաղորդելով։ Մաքսերու, ներածութեան և արտածութեան խնդիրներու, վարկի եւն. վրայ արտասահմանի գերման հիւպատոսներէն եկած տեղեկագիրները գերման կառավարութեան կողմէ կը յանձնուին դաշնակից երկիրներու կառավարութեանց, որոնք ընդհանրապէս խորհրդաբար կը հաղորդեն առեւտրական սենեակներուն։ Եթէ նոյն իսկ այս տեղեկութիւնները, իրենց կէս-պաշտօնական հանգամանքին պատճառաւ, յաճախ չեն կրնար կատարելապէս օգտակար ըլլալ առեւտրական յարաբերութեանց տեսակէտով, սակայն առեւտրական սենեակներուն համար թանկագին աղբիւր մը կը կազմեն։ Գործունէութեան այս շրջանակին մէջ կը գտնուի նաեւ ցուցադրութիւնը օտար ապրանաց նմոյշներուն, որոնք կը հաւաքուին և Գերմանիա կը ղրկուին հիւպատոսներու կողմէ։ Այս նմոյշները ճարտարարուեստական արտադրութիւններ են որոնք գաղափար կուտան թէ պատրաստ երկիրներու մէջ ի՛նչ ձեւով կը ծախուին։

Առեւտրական սենեակները ուրիշ կերպով ալ կը մշակեն այս յարաբերութիւնը վաճառականութեան հետ։ Շինութեան եղանակներուն հետզհետէ մասնագիտացման, միջազգային առեւտրական յարաբերութեանց աճման և վերջապէս ճարտարարուեստական օրէնսդրութեան տարածման և ընդարձակման հետեւանքով, մասնաւոր փորձագէտներու պէտքն զգալի եղած է առեւտրական կնճռալի խնդիրներու կարգադրութեան համար։

Վերջին 20 տարիներու մէջ առեւտրական դատերու համար փորձագէտներու գործածութիւնը շատ ընդհանրացած է Գերմանիոյ մէջ և գերմանական առեւտրական սենեակները, 1897ին հրատարակուած օրէնքի մը տրամադրութեանց համեմատ, իրաւունք ունին փորձագէտներ ներկայացնել դատարաններուն եւ նոյն իսկ երդում ընել տալ անոնց։ Այսպէս հաշուեքննիչի պաշտօն ունեցողները կարելի է երդուընցնել, ինչպէս որ կը տրամադրէ օրէնքը։ Այս կերպով դրական երաշխաւորութիւն մը կը տրուի վաճառականներուն թէ ամբողջին քննութիւնը հերքելու կամ հաշիւներուն վիճակը քննելու պաշտօն ունեցողները թէ՛ խղճմտութիւն, փորձառութիւն և մասնագիտութիւն ունին և թէ վաճառականին հաշուական ներքին գործերը չհրապարակելու վստահութիւնը կը ներշնչեն։ Եթէ ընտրուող հաշուեքննիչները կամ փորձագէտները այս պայմանները չլրացնեն, Առեւտրական Սենեակները իրաւունք ունին հակառակելու։ Առեւտրական սենեակները ուրիշ ազդեցութիւն մըն ալ ի գործ կը դնեն, առեւտրական ատեաններու պաշտօնակալութեան մասին, որոնց անօրէնութիւնը կը պատկանի դատարաններուն։ Գերմանական առեւտրական օրինագրքին համաձայն, ամէն վաճառական պարտաւոր է իր ֆիրման արձանագրել տալ առեւտրական ատեանին մէջ, որչափ ատեն որ վաճառականի հանգամանքը կը պահէ։ Միայն խնդիր է գիտնալ թէ ո՛վ վաճառական կը նկատուի։ Այս նկատումը շատ անգամ դժուարութեանց կը բախի, անտեսական յարաբերութիւններու որդի ընդարձակումին պատճառաւ։ Գործաւորը, որ շատ մը աշխատաւորներ և մեքենաներ կը գործածէ, կրնայ վաճառական նկատուիլ։ Բայց առեւտրական ատեանին մէջ գործաւորներուն իբրեւ վաճառական արձանագրուիլը իր առաւելութիւններուն հետ կարգ մը անպատեհութիւններ ալ ունի, այնինչ կը պարտաւորէ գործաւորը կանոնական տետրակները ունենալ և ինչ ինչ պարագաներու մէջ օրէնքը կրնայ սնանկ նկատել զայն։

Եւ յետոյ, այս վերջին տարիներուն մէջ, ձեռական աշխատութիւնը զարգացնելու համար, առեւտրական սենեակներուն քով հաստատուած են նաեւ արհեստից սենեակներ, որոնց շահը կը պահանջէ ձեռական աշխատութիւն նկատել շատ մը պաշտօններ և չթողուլ որ անոնք առեւտրական ատեաններու մէջ արձանագրուին։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՕՐԷՆՍԳԻՏՈՒԹԻՒՆ
ՅԱՆՁՆԱԿԱՏԱՐՆԵՐՈՒՆ ՍՏԱՆՁՆԱՇՆՈՐՀՈՒՄՆԵՐԸ

Յանձնակատարի մը պաշտօնը գործատանատէրի մը և կամ վաճառականի մը գործերը փոխադրծարար կատարելուն մէջ չի կայանար միայն։ Անիկա ծանր պատասխանատուութիւններ ունի հանդէպ իր փոխանորդեալին և անհրաժեշտ պարտականութիւններ՝ որոնք վայրկեանէ վայրկեան փափուկ են։ Ասոնց փոխարէն սակայն անիկա ունի ընդարձակ սահմանի մը վրայ իրաւունքներ, որոնք օրինական տրամադրութիւններով ապահովուած են։

Ըստ օրինի ո և է ձեւակերպութեամբ կարգուած փոխանորդ մը պարտի միշտ փոխանորդեալին հրամաններուն համեմատ գործել։ Ուստի յանձնակատար մը երբ փոխանորդ, օրինական այս պահանջման դէմ բողոքութիւն մը չէր կրնար կազմել։ Մէճելլէն և Առեւտր. Օրէնսգիրքը այս մասին միեւնոյն տրամադրութիւնները ունին։ Հետեւաբար յանձնակատար մը պարտի կէտ առ կէտ յարգել իր փոխանորդեալին հրամանները, ըլլան հասարակական կամ բացառական։ Հակառակ պարագային պատահական ամէն պատասխանատուութիւն և վնասուց հատուցում յանձնակատարին վրայ կը ծանրանայ։

Ամէն կերպ փոխանորդութիւն մասնաւոր իրաւասութեամբ մը տեղի կ'ունենայ։ Երբ փոխանորդեալը յանձնակատարին բացարձակ փոխանորդութիւն մը տուած է, այն ատեն յանձնակատարը իր փոխանորդեալին բոլոր գործերը ուղածին պէս վարելու լիազօր իրաւասութիւն ունի։ Լիազօր փոխանորդութիւն ունեցող յանձնակատար մը ցորենի վաճառականութեամբ զբաղող փոխանորդեալի մը հաշուոյն այդ վաճառքին զանազան տեսակներուն վրայ ամէն կերպ գործառնութիւն ընելու կարող է։ Փոխանորդութիւն մը շատ անգամ ալ մասնաւոր ձեւերու տակ տեղի կ'ունենայ։ Այս պարագային հարկ է որ յանձնակատարը որոշուած կերպով գործէ։ Ուստի եթէ փոխանորդեալը բացորոշ հրամանով մը «այն ինչ ապրանքը ծախէ» ըսէ, յանձնակատար մը միայն այդ ապրանքը կրնայ ծախել, փոխանորդեալին իր քով ունեցած միւս ապրանքները չի կրնար վաճառել։ Եւ կամ եթէ փոխանորդեալը «այս ինչ ապրանքը եթէ այն ինչ վաճառականը ուզէ անո՛ր ծախէ» հրամայէ, յանձնակատարը պարտի այնպէս ընել։ Եւ կամ երբ փոխանորդեալը «այն ինչ ապրանքը օսման կամ ծրարը այսչափ ղրշ.էն ծախէ» ըսէ, յանձնակատարը չի կրնար այդ տրուած գինէն վար ծախել։ Եթէ այդ հրամանին հակառակ գործէ, առաջ եկած ո և է վնասի համար պատասխանատու է։ Բայց նշանակուածէն աւելի շահաւէտ գինով կրնայ ծախել, վասն զի յանձնակատար մը միշտ իր փոխանորդեալին շահը պաշտպանելու պաշտօնը ունի։ Եւ կամ երբ փոխանորդեալը «այն ինչ ապրանքը այն ինչ ամսոյն մէջ ծախէ» հրամայէ, յանձնակատար մը անկէ առաջ պէտք չէ որ ծախէ։

Փոխանորդ մը իր փոխանորդեալին հրահանգներուն համեմատ պարտի վարուիլ երբ գնելու փոխանորդ է։ Վերջապէս յանձնակատար մը եթէ իր փոխանորդեալին հրամաններուն դէմ կը շարժի, այդ պահէն առձակուած (ազատ) համարուելով առաջ եկած վնասները անոր հաշւոյն կ'արձանագրուին։

Յանձնակատարները թէպէտ իրենց անձնական հաշւոյն գործառնութիւն ընելու ըստ օրինի արգիլեալ չեն, բայց մասնագիտական ձեւով մէկ տեսակի վրայ փոխանորդեալի մը հաշւոյն գործառնութիւն ընող յանձնակատար մը չի կրնար իր հաշւոյն այդ տեսակին վրայ առուտուր ընել։

Փոխանորդեալի մը հաշւոյն ծախող յանձնակատար մը իրեն ղրկուած ապրանք մը ուրիշներուն պէտք է ծախէ։ Չի կրնար իր հաշւոյն գնել։ Նոյնպէս փոխանորդեալի մը հաշւոյն գնելով զբաղող յանձնակատար մը իր ո և է անձնական ապրանքը չի կրնար իր փոխանորդեալին ծախել։ Ասոնք օրինական հակասութիւններ են։

Բայց փոխանորդեալ և փոխանորդ կարծիքի փոխանակութեամբ ազատ են այս կերպ գործառնութեանց համար երկուստեք համաձայնութիւն գոյացնել։

Յանձնակատարները դեռ ուրիշ պարտականութիւններ ալ ունին, որոնք թէեւ օրինական պարտաւորութիւններ կը նկատուին, բայց վաճառականութեան և անոնց ընդգրկած տարածքին հանգամանքներն ու բնական հետեւանքներն են։

Մէկը անշուշտ ազատ է իրմէ ուզուած ո և է յանձնառութիւն կատարել կամ ո՛չ, եթէ իրենց միջեւ պայմանագրութիւն մը կամ փոխանորդութիւն մը չկայ. ուստի պայմանաւորուած անձ մը միայն կարելի է պարտաւորցնել իր յանձնառութեանց համար։ Յանձնակատար մը բողոքութիւն կը կազմէ տրամաբանական այս բացայայտ կանոնին դէմ, վասն զի նկատելով որ՝ յանձնակատարի մը առեւտրական պաշտօնը զանազան կողմերէ եկած յանձնարարութիւններ կատարելն է, ուստի յանձնարարութիւն մը ընելու համար նախապէս անոր կամքը առնելու կամ իր հետ պայմանաւորուելու հարկ չի կայ։ Հետեւաբար ուրիշ տեղէ մը յանձնակատարի մը ղրկուած ո և է ապրանքի համար, յանձնակատարը առանց պէտք ունենալու անոր մասին ապրանքին տիրոջմէն տեղեկութիւն պահանջելու, անմիջապէս հասկնալու է թէ «ծախելու համար» ղրկուած է, որով այդ ապրանքին պահպանութեան, մաքսի և փոխադրութեանց համար պէտք եղած ծախսերը ընելու է։ Յանձնակատար մը իրեն եղած յանձնարարութիւնը նոյն իսկ եթէ չընդունի, դարձնել ղրկուած ապրանքին անվնաս պահելու հոգը իր վրայ կը ծանրանայ, և եթէ այդ յանձնարարութիւնը յետաձգել կարելի չէ, պարտաւոր է պէտք եղածը ընել, առ վտանգաւորութեամբ որ իր կողմէն վտանգուած ո և է ծախս ըստ օրինի ապահովել կը տեղուի և արտօնուած է ապրանքը ծախուելէն ետքը անմիջապէս գանձել։

Այժմ անցնինք փոխանորդեալներուն և տեսնենք թէ օրէնքը ի՛նչ պարտաւորութիւններ կը դնէ իրենց վրայ՝ փոխանորդներուն իրաւունքը պաշտպանելու նախատեսութեամբ։

Յանձնակատարութիւնը վաճառականական գործողութիւն մը ըլլալով՝ անոր նպատակը առեւտրական շահ մը ապահովել է։ Ուստի անոր վարձքը ամէն կերպ վերապահումէ զերծ է։ Եթէ իր փոխանորդեալին հետ որոշ գումարի մը վրայ պայմանաւորուած է, զայն կը ստանայ։ Եթէ իր վարձքը որոշուած չէ, այն ատեն նախընթաց օրինակներու և սովորութեան համեմատ կը ստանայ. բայց ամէն պարագայի մէջ անպատճառ անոր իրաւունքը վերապահեալ է։

Յանձնակատարներուն երկու տեսակ վարձք կը տրուի։ Վերոյիշեալէն զատ, որ յանձնակատարին բարւոք ծառայութեան փոխարինութիւն մըն է, կայ նաեւ կրկին վարձքի դրութիւն մը, զոր փոխանորդեալ մը յանձն կ'առնէ վճարել, եթէ փոխանորդը իր ապրանքներուն պատահական վնասները հատուցանել կը ստանձնէ։ Այս պարագային ապրանքին փոխարէնը եթէ երրորդի մը վրայ մնայ, կամ ամբողջովին կորսուի, արժէքը վճարել յանձնակատարին պարտքն է։ Այս կրկին վարձքին կ'ըսուի ducroire, որ սկզբունքի տեսակէտով ապահովագրութեան ձեւ մը ունի, նկատելով որ փոխանորդին այս կերպ ընդունած աւելին՝ սակ (prime) մըն է գրեթէ։

Առեւտր. Օրէնսգիրքը ավանս դրութեան մը յիշատակութիւնը կ'ընէ։ Փոխանորդեալներու հաշւոյն ծախող յանձնակատարները իրենց ղրկուած ապրանաց հասոյթէն գանձելու իրաւասութեամբ իրենց պայմանաւորուած փոխանորդեալներուն պարտաւոր են կանխիկ մաս մը դրամ հատուցանել։ Այս դրամին կ'ըսուի ավանս։

Ինչպէս վերը ըսուեցաւ, հասած ապրանքին մաքսի, փոխադրութեան, եւն. բոլոր ծախքերը ընել յանձնակատարին պարտականութիւնն է։ Հետեւաբար յանձնակատարին ըրած ամէն ծախքերը, ավանսն ալ մէջը, առանձնաշնորհեալ պահանջ կը ճանչնայ օրէնքը, որ գերազանց տրամադրութեան մը արդիւնք է։ Այս վստահութեամբ է որ յանձնակատարները պիտի քաջալերուին իրենց պարտաւորութիւնները ընդարձակ սահմանի մը վրայ կատարել և վաճառականութեան համար իրենց ունեցած օգտակարութիւնը արդիւնաւորել։ Ապրանքը յանձնակատարին ձեռքը աւանդի մը պէս է, առ տարբերութեամբ որ յանձնակատարը անկէ օգտուելու անպայման իրաւասութիւն ունի թէ՛ անձնապէս և թէ ուրիշ ամէն առնելիքաւորներէ աւելի նախապատիւ կերպով։ Յանձնակատար մը իրաւունք ունի ղրկուած ապրանքին մաս մը ծախելով իր նախապէս ըրած ծախքերը գանձելու։

Օրէնքը երեք առանձնաշնորհումներ կուտայ յանձնակատարներուն. 1.—Անոնց ավանսը. 2.—Անոնց ըրած զանազան ծախքերը. 3.—Իրենց ծախքերուն տոկոսները։ Օրէնքը ավանս ըսելով «կանխիկ դրամ» կը հասկնայ, և այս կանխիկն է որ առանձնաշնորհեալ կը նկատէ. ուստի փոխանակ դրամի արժէքաւոր իր մը եթէ տրուած ըլլայ իբր ավանս, առանձնաշնորհեալ կարելի չէ՞ արդեօք ըսել։ Օրէնքին ու օգուտն նայելով կարելի պիտի չըլլայ, բայց ընդհանրապէս արժէքաւոր իրեղէն մը իբր ավանս տալ վաճառականական սկզբունքներու հակառակ չէ, ինչպէս ինչպէս որ արդէն այս կերպ գործառնութիւններ միշտ տեղի կ'ունենան։

Եթէ օրէնքին տրամադրութեան ուշադիր ըլլանք, պիտի տեսնենք թէ առանձնաշնորհումը միմիայն յանձնակատարին կողմէ ստանձնուած ապրանքին ի հաշիւ տրուած ավանսին վերապահեալ արտօնութիւն մըն է։ Ուստի յետոյ ղրկուելիք ապրանքի մը փոխարժէքէն գանձելու համար յանձնակատարին կողմէ գործարանատիրոջ մը տրուած ո և է գումար առանձնաշնորհեալ կարելի՞ է ըսել։ Յայտնի է թէ այս կերպ տրուած դրամ մը փոխատուութեան պէս բան մըն է։ Օրէնքը այս մասին լուռ կը մնայ։

Ավանսին դրամէ (աքչէ) զատ ուրիշ բան չըլլալուն, նոյնպէս յանձնակատարին տուած դրամին ապրանքը ստանալէ առաջ կամ վերջը տեղի ունեցած ըլլալուն համար Ֆրանսական վերջին անգամ բարեփոխեալ Առեւտ. օրէնսգիրքը խտիր չի դներ և յանձնակատարին կողմէ տրուած ամէն կերպ հատուցում առանձնաշնորհեալ կը նկատէ։ Այս տեսակէտը աւելորդ է ըսել թէ առեւտրականութեան օգտին կը համապատասխանէ։ Տակաւ մասին բռնէլք չկայ։ Անոնց առանձնաշնորհեալ ըլլալուն ամէն օրէնքներ համաձայն են։ Միայն թէ, Օսմ. Առեւտր. օրէնսգրքին համաձայն, քանի մը պայմաններ անհրաժեշտ են, որպէս զի յանձնակատարին առանձնաշնորհումները վաւերական նկատուին։

Ա.—Ապրանքը պէտք է որ ուրիշ տեղէ մը ղրկուած ըլլայ յանձնակատարին։ Եթէ այս գործողութիւնը միեւնոյն քաղաքին մէջ տեղի ունենայ, յանձնակատար մը այս պարագային առանձնաշնորհեալ չի կրնար նկատուիլ, վասն զի առանձնաշնորհումին ծնունդ տուող պատճառը յանձնակատարին զոհողութիւններն են, պատահական եւ պարտաւորիչ յանձնառութիւններն են։ Յանձնակատարին և փոխանորդեալին միեւնոյն քաղաքին մէջ բնակելնին խնդիր չէ. Պոլիս բնակող վաճառական մը ի Պրուսա ունեցած գործարանին մետաքսը ծախելու համար նոյնպէս Պոլիս բնակող յանձնակատարի մը կրնայ պաշտօն տալ։ Օրէնքին ոգին այն է թէ «ապրանքը պէտք է ուրիշ տեղէ եկած ըլլայ»։ Ֆրանսական փոփոխեալ օրինագիրքը այս կէտին մէջ ալ մերինէն կը տարբերի։ Միեւնոյն տեղւոյն մէջ գտնուող ապրանք մը ծախուելու համար կարելի է միեւնոյն տեղը բնակող յանձնակատարի մը պաշտօն տալ և առանձնաշնորհում ձեռք ձգել։

Բ.—Ապրանքը պէտք է որ փոխանորդեալին հաշւոյն ծախուելու համար ղրկուած ըլլայ։

Առանց յանձնակատարին ծախելու արտօնութիւն տալու, իբր աւանդ ղրկուած ապրանքին համար յանձնակատարին ըրած ծախքերը և տուած գումարը առանձնաշնորհեալ չեն սեպուիր, Ֆրանսական օրէնսգիրքը այս կէտն ալ նկատի չառներ։

Գ.—Պէտք է որ յանձնակատարը ապրանքին տիրացած ըլլայ։ Ասիկա երկու ձեւով տեղի կ'ունենայ. կա՛մ այն է որ վաճառքը ուղղակի իր ձեռքին տակ կ'ունենայ և կամ վաճառքին բոնեցոմները և բեռնագիրները իր քով կ'ըլլան։

Երբ յանձնակատար մը այս թուղթերուն կը տիրանայ, ապրանքը այլ եւս իր տրամադրութեան տակ կ'ունենայ, կամ ազատ է անոնցմէ ըստ կամս օգտուելու։ Բոնեցոմները և բեռնագիրները կամ ի հրամանի գրուած են և կամ կրողին։ Եթէ ի հրամանի են, կարելի է զայն ուրիշին փոխանցել ըստ օրինի ճիրօն ընելով, եթէ անուան տրուած է, ապրանքին տէրը այն է որուն անուան որ տրուած է, ինչ որ ճիրօ չի կրնար ըլլալ, իսկ եթէ կրողին (համիլ) տրուած է. զանոնք ներկայացնողն է ապրանքին տէրը, ճիրօի պէտք չունենալով իսկ։

Միայն թէ ուշադրութիւն ընելու է որ ճիրօն օրինական պահանջմանց համեմատ տեղի ունենայ, այս թէ ո՛չ դժուարութեանց ծնունդ կուտայ, ինչպէս փոխանակագիրներու մասին շատ անգամ կը պատահի։

Վերոյիշեալ ավանսի դրութիւնը պէտք է գիտնալ որ ծախող յանձնակատարներուն յատուկ է, գնող յանձնակատարները այդպիսի պարտաւորութիւն մը չունին, վասն զի ըստ օրինի պէտք չէ տեսնուած։

ԱՐՄԵՆԱԿ ՇԱՀՈՒԿ
Փաստաբան

Ծ. ԽՄԲ.— Այս յօդուածով կ'աւարտի յանձնակատարներու մասին Արմենակ Շահուկ էֆ.ի շահեկան ուսումնասիրութիւնը, որուն առաջին երկու մասերը ո՛րքան հաճոյքով և օգտակարութեամբ կարդացուեցան մեր ընթերցողներուն կողմէ։

ԳՐԱԽՕՍԱԿԱՆ

ՎԻԵՆՆԱՅԻ ՃԱՐՏԱՐԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆԸ

1878–1904

Տքթ. Վիլհէլմ Էքսնէր, Աւստրիոյ առեւտրական նախարարութեան պաշտօնատարներէն մին, հրատարակեց Վիեննայի ճարտարարուեստական թանգարանին պատմութիւնը։ Այս գիրքը խիստ շահեկան հրատարակութիւն մըն է և ի վեր կը հանէ այն անկշռելի օգուտները զոր իբր 25 տարուան շրջանի մը մէջ մատուցած է այս թանգարանը Աւստրիոյ ճարտարարուեստին։

Ճարտարարուեստին արագ զարգացումը չառանց զգալուցած էր որդէն ճարտարական վարժարաններու հաստատութեան պէտքը, ուր գործաւորը կարենար գտնել իր կրթութեան ամբողջացուցիչ մասը։ 1873ի տնտեսական տագնապը, այս լրացուցիչ կրթութեան պէտքն զգալի ըրաւ։ Աւստրիա ամէնէն առաջ ճարտարարուեստի յատուկ քանի մը դպրոցներ հաստատեց և յետոյ անոնց կցեց ճարտարարուեստական գործանոցներ, որոնք պետութենէն նպաստ կ'ստանային։ Յետոյ այժ առաւ նաեւ թանգարաններու հաստատութեան, ինչպէս կ'ըլլար ուրիշ երկիրներու մէջ։

Սաութ Քէնսինկթըն Միւզէօմը կը նմանի Բարիզի արհեստից Քոնսէրվաթուարին և Անգլիոյ մէջ եղած բոլոր ճարտարական գիտերուն նմոյշներն ու հաւաքածոները ունի։ Կրնանք յիշել նաեւ Հանովրի, Քարլսրուհէի, Միւնիխի և Տրէզտայի թանգարանները, թէեւ անոնք անգլ. թանգարանին պէս հրահանգիչ նկարագիր մը չունին։

Տքթ. Էքսնէր իր նորատիպ գրքին մէջ կը խօսի Վիեննայի թանգարանին պատմութեան և անոր տասնհինգամեան զարգացումին վրայ։ Սարին Աւստրիոյ ճարտարագէտներու ընկերութիւնն էր որ ճարտարարուեստական թանգարան մը հիմնելու նախաձեռնութիւնն ունեցաւ։ 1862ին արտասահման ղրկեց 12ի չափ բրոֆէսօրներ և արհեստագէտներ, որպէս զի ուսումնասիրեն Բարիզի Քոնսէրվաթուարը և Լոնտոնի տեխնիքական արուեստահանդէսը։ Այս պատուիրակութեան պետ կարգուեցաւ Տքթ. Էքսնէր որ յետոյ յաջողեցաւ որդի թանգարանին հիմերը ձգել։ 1879ին բացուեցաւ փայտի աշխատութեան առաջին բաժինը։ 1881ին անոր վրայ աւելցուցին հիւսելական ճարտարարուեստի երկրորդ բաժին մը։ Նոյն տարին Տքթ. Էքսնէր ներկայացուց մետաղական և ելեկտրական ճարտարարուեստի բաժիններու կազմակերպութեան յառաջարկ մը։ Յաջորդ տարին, թանգարանը աւելի ընդարձակ տեղ մը կը փոխադրուէր, ուր հետզհետէ զարգացաւ և ընդարձակուեցաւ։ Թղթակիցներ ալ ընտրուեցան, որոնք Վիեննայի թանգարանին բրէսդիժը բարձրացուցին։ 1890—1900ին, աւստրիական կառավարութիւնը այս թանգարանին յանձնեց «փոքր ճարտարարուեստներու պաշտպանութեան» հոգը։

Տքթ. Էքսնէրի գիրքը խիստ շահեկան տեղեկութիւններ կուտայ թանգարանին ուսուցման մեթոտներուն և եղանակներուն վրայ, թուղթի և շինուածներու պատրաստութեան ձեւերուն վրայ եւն.։ Ի վերջոյ վիճակագրական ցուցակով մը կը յայտնուի թէ ո՛րքան դասընթացքներ և յաճախումներ եղած են այս թանգարանին մէջ։

ԲԱՄԲԱԿԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

ԼԻՎԸՐՓՈՒԼ, Ապրիլ 9

Մյիս.-Ցնս. 5.97 բնս. Օգս.—Սեպ. 5.94 բ.
Յլս.-Օգս. 5.98 » Հկտ.—Նոյ. 5.73 »

ՍԻՄՈՆ ՁԷՕՄԼԷՔՃԵԱՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ